

Ýer titremesinde öňe çykan adamkärçilik

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Ýer titremesinde öňe çykan adamkärçilik ÝER TITREMESINDE ÖÑE ÇYKAN ADAMKÄRÇILIK

Ýer titremesi ýaly adatdan daşary heläkçilikler bolanda döwletler, ýurtlar we adamlar özara gatnaşyklarynda görkezýän iňňän ynsanperwerçilikli çemeleşmelerini başga wagtlarda-da görkezse, ynanyň, dünýäde uruş, dawa-jenjel diýen zat bolmazdy we planetamyz jennete öwrülerdi.

«O nähili?» diýýän bolsaňyz, düşündirjek bolaýyn: Günorta-gündogarda ýer titredi welin, Türkiýä şobada kömek ýagyp ugrady.

Düýnki güne çenli terrorçylygy bahana edip Stambuldaky konsullyklaryny ýapan Ýewropa ýurtlary uçarlary dolduryp her dürli serişdeleri we halas ediş toparlaryny ugratdy, hatda

garaşylmadyk ýerlerimizdenem halas ediş toparlary geldi.
Habarlara tomaşa edip durkam, Gresiýadyr Ysraýyldanam halas
ediş toparlarynyň sebite gelip düşendigini gördüm we içimden
«berekella size!» diýdim.

Soňra sosial mediýada ýene bir zada gabat geldim: ýaş habarçy
gyz howa menziline ýöräp barýan gyýyk gözli topara olary kese
ýerli gelmişekdir öýdüp, iňlisçe «Nireli siz?» diýip
soraýardy.

Gelen jogap habarçy gyz bilen bir hatarda meni-de gynançdan
däl-de, begençden aglatdy.

Topar ata ýurdumyz gardaş Gyrgyzystandan gelipdi. Otuz ýyllap
Orta Aziýanyň çar künjünde okuw jaýlaryny, saglygy goraýyş
merkezlerini, myhmanhanalary we howa menzillerini gurmadyk
ýeri galmadyk Türkiýäniň dadyna bu gezek öz kowumdaşlarymyz
ýetişýärdi.

Özümiňem aslym türküstanly bolansoň depäm gök diredi we
begençden ýaña hammama girdim-de içinden kilitläp agladym.
Hammamda otyrkam birdenkä kyrk ýyl öň başdan geçirenlerim göz
öňümde janlandy.

Sowet uçarlary obamyzy bombalap, häzirki ýer titremesine uçran
şäherler ýaly ýer bilen ýegsan edende, hemme zadymyzy taşlap
Päkistana gaçypdyk.

1982-nji ýylyň tomsunda Türk Howa Ýollarynyň üsti bilen Adana
Howa menziline düşenimizde (şol wagt 14 ýaşymdadym) 19-20
ýaşly uzyn boýly ýigit hamana meni öňden tanaýan ýaly «Hoş
geldiňiz!» diýip gujaklapdy.

Kiçijik bolamsoň, gözlerimi dikip ýokaryk bakanymda mähir
bilen ýylpyldaýan jübüt göz we depämizde pasyrdap duran aý-
ýyldyzly baýdak görüpdim.

Şol wagt ýylpyldaýan gözleriň yssysy we aý-ýyldyzpy baýdagyň
berýän ynamy we arkaýynlygy ruhuma ornaşdy.

Şol wagtdan bärem ömürboýy aý-ýyldyzly ýurduň hyzmatynda

bolmagy özüme borç bilip, aňymyň bir künjüne oturdym.

Yza ser salanymda, bu borjy mynasyp ýerine ýetirip bildimmi, oňa kepil geçip biljek däl. Ýöne aý-ýyldyzly ýurduň dadyna ýetişmäge gelen kowumdaşlarymy görenimde, göýä munda meniňem paýym bar ýaly üýtgeşik buýsanç duýgusyny başdan geçirdim.

Akdepe owganystanly türkmenleriň ýaşaýan – asfaltlanan ýoly, suw geçirijileri we elektrik togy ýaly hiç hili infrastrukturalary bolmadyk, Amyderýanyň kenarynda ýerleşen türkmen posýology.

Posýologyň ilaty 200 ýyl mundan öňki döwrüň şertlerinde ýaşaýar, ýagny, öýleriniň howlusynyň bir burçunda gazan çukurlaryny hajathana deregne ulanýarlar we agyz suwlaryny ýa derýadan ýa-da guýulardan daşaýarlar.

Ekin meýdanlaryny-da köplenç öküziň yzyna azal tirkäp sürýärler. Ynha, men şular ýaly obada doglup-ulaldym.

Ýer titrän gününüň ertesi meniň ýaly akdepeli dostum «Seret, biz akdepeliler bolup Türkiýä kömek toplajak bolýarys, ýygnan zatlarymyz azam bolsa, köpem bolsa, Mazary-Şerifdäki türk konsullygyna bermekçi. Senem goşulmakçymy?» diýip sorady.

Men «Elbetde, janym bilen goşularyn. Ýöne siz ol ýerde öňdenem kyn şertlerde ýaşaýarsyňyz, munuň geregi ýok. Türkiýe güýçli ýurt, ol öz başyny çarar, daşardanam kömek gelip dur» diýenimde, dostum Hezreti Ybraýym pygamberiň (a.s) garynja hekaýatyny ýatladyp, «Bilýän, biziň maksadymyz tarapymyzy belli etmek» diýdi.

Işden ir rugsat alyp, derrew banka ylgadym we söz beren pulumy ugratdym.

Näme edemde-de olaňky ýaly ululykda bolmajagyny bilýän. Olar iki aýagy batgada, ýetde-gütdelikde ýaşap ýörkäler kömek etjek bolýardylar, men bolsa bir elim ýagda-bir elim baldaka berýärdim.

Gije uka gitmäňkäm bir wideoýazga gözüm düşdi we gyanjym içime sygman, böwrüme pyçak sünjülen ýaly boldy durdy. Garyp ata jübüsindäki bir gysym kökesini görkezip, «bulary çagalaryma berjekdim, emma indi olar ýok» diýip aglaýardy. Ata hökmünde men onuň ýerinde bolan bolsam, onuň çekýän hasratyna döz gelip biljegime ynamym ýok. Ýer titreme baradaky habarlara seredip durkam, menem hemmeler ýaly aşa tolgunýaryn, ruhum bir eýläk-bir beýläk çarp urýar, gören-eşiden bir wakam sebäpli çuň gyanja gark bolsam, başga bir tazeligi görenimde begenip monça bolýan, begenjime aglaýan.

Döwletleriň, ýurtlaryň, adamlaryň arasyndaky raýdaşlygy gördüğümsaýy adamkärçilik ölmändir, agzybir we parahatçylykly durmuşda ýaşabam biljek ekenik diýýän. Gan-pyçak bolup oňuşman ýören goňşymyz Grecia bize gözleg-halas ediş toparyny ugradýar, grek telewideniýesi gepleşikleri ýer titremäniň bolan yerinden alynan epizodlar bilen birlikde gyançly türk aýdymlaryny goýberip, gyanjymyzy deň paýlaşýar. Dünýäniň aňry ujundaky Meksika bize gözleg-halas ediş itlerini ugradýar. Ýer titremesiniň birinji gününden bäri Türkiýedäki garyndaşlarymyň ýagdaýyny sorap, «geçdigi bolsun» diýip duran meksikaly Parižde ýaşayan kyrk ýyllyk dostum Iwette Kerettä we

onuň ýurduna şu setirler arkaly minnetdarlygymy bildirmek isleýärim.

Iwette Keretti bilen Mehiko-Sitide, 1996-njy ýyl

Bütün bu zatlardan soň şu sowal aňymdan geçýär: tebigy betbagtlyk bolanda külli adamzat bähbit ugrundaky çaknyşyklaryny bir gapdala zyňyp, bir ýere jem bolup bilýän bolsa – Russiýanyň Ukrainany bogmaga dyrjaşmagy, Siriýadaky uruş, Palestina-Ysraýyl konflikti, Türkiýe bilen Gresiýanyň arasyndaky indi irizip başlan ikitaraply aýyplamalar ýa-da ABŞ-Eýran oňsuzlygy nämä gerek?

Külli adamzat ähli bähbit çaknyşyklaryny bir gapdala zyňyp, ikitaraply hormat-sylag, mähir-söýgi içre, parahatçylykda we agzybirlikde ýaşamak üçin hökman şular ýaly uly tebigy betbagtlyklary başdan geçirmelimi?

Ýer titremesinde öňe çykan adamsöýümligimizi başda wagtlaram dowam etdirip bilmerismi?

Esedulla OGUZ,
Türkiýeli türkmen žurnalisti.

Anna, 10.02.2023 ý.

© The Independentturkish Publisistika